

Materiał ćwiczeniowy dla nauczycieli języka polskiego. Cytat w temacie wypracowania

Wypracowanie zamieszczone w materiale zostało napisane przez ucznia na temat egzaminacyjny opublikowany w [Arkuszu pokazowym](#) na stronie CKE.

Temat

Oto są labirynty wnętrza, magazyny i spichrze rzeczy, oto są ciepłe jeszcze groby, próchno i mierzwa. Prastare historie. Siedem warstw, jak w dawnej Troi, korytarze, komory, skarbcce.
(Bruno Schulz, *Wiosna*)

Rozważ, jakie znaczenie dla odczytania sensu dzieła literackiego ma wykreowana w nim przestrzeń. Punktem wyjścia do rozważań uczyni cytowany fragment opowiadania *Wiosna* Brunona Schulza.

W pracy odwołaj się do:

- znanych Ci fragmentów *Procesu* Franza Kafki
- utworów literackich z dwóch różnych epok
- wybranego kontekstu.

Błędy rzeczowe, błędy w kompozycji			Błędy językowe (w tym stylistyczne), ortograficzne i interpunkcyjne
_____	01	Kreacja przestrzeni, w której umieszczona jest fabuła, to jedno	_____
_____	02	z podstawowych zadań autora jakiegokolwiek dzieła. Niezależnie od	_____
_____	03	jej obrazu ma za zadanie spełniać pewną funkcję w utworze,	_____
_____	04	wzbogacać go i, nierzadko, poszerzać możliwości jego interpretacji.	_____
_____	05	W cytacie z opowiadania „Wiosna” Bruno Schulz przedstawia	_____
_____	06	przestrzeń jako zbiór – korytarzy, magazynów, grobów – w którym	_____
_____	07	zamknięte są historie. Wiadomo, że Schulz kreował przestrzeń na	_____
_____	08	podstawie własnych wspomnień, tak więc historie, które zamykał	_____
_____	09	w przestrzeni swoich utworów są inspirowane jego życiem.	_____
_____	10	W opowiadaniu „Sklepy cynamonowe” zawarł wizję miasta	_____
_____	11	(rodzinnego Drohobycza), które jest labiryntem. Główny bohater,	_____
_____	12	poruszając się po nim, niejako przekazywał historię Schulza oraz	_____
_____	13	uniwersalne doświadczenia życiowe.	_____
_____	14	Można więc stwierdzić, że osadzenie akcji w pewnej	_____
_____	15	czasoprzestrzeni staje się kluczowe dla zrozumienia przesłania	_____
_____	16	całego utworu. Przestrzeń wpływa na losy bohaterów, oddziałuje na	_____
_____	17	nich, może być nawet bohaterem samym w sobie lub wręcz	_____
_____	18	przeciwnie – jest tylko tłem wydarzeń, nie ingeruje w życie postaci	_____
_____	19	ani w bieg wydarzeń. Wnętrza, magazyny, groby, skarbcce, a więc	_____
_____	20	elementy tworzące przestrzeń, umiejscawiają akcję, nadają kształt	_____
_____	21	fragmentom obrazów – historiom, które miały już miejsce lub nigdy	_____
_____	22	się nie wydarzyły.	_____

sp.	<p>23 W utworze Kafki pt. „Proces” przestrzeń zarysowana bardzo 24 ogólnie. Nie wiemy, gdzie mieszka główny bohater, w jakim mieście 25 się znajduje, a nawet jakie nosi nazwisko. Gdy przemieszczamy się 26 z bohaterem, zauważamy, że autor jasno opisuje niektóre 27 przestrzenie, dzięki czemu nie pozostawia złudzeń co do sytuacji, 28 w jakiej znajduje się Józef. Pomieszczenia sądowe lub inne związane 29 bezpośrednio z procesem są duszne, ciemne i ciasne. Łatwo się 30 w nich zgubić, co sprawia, że główny bohater traci głowę, zaczyna 31 wątpić w siebie, w możliwość odzyskania wolności i dobrego imienia. 32 Płatanina korytarzy, wąskie pomieszczenia, skomplikowany system 33 pokoi są niczym innym jak pewnym zbiorem miejsc, o których mówi 34 także Schulz. Stanowią one kontrast dla izolacji, uczucia pustki, jakiej 35 doznaje główny bohater. Przestrzeń wykreowana w „Procesie” ma za 36 zadanie pokazać zagubienie głównego bohatera, niemożność 37 odnalezienia się w sytuacji, w której on tkwi. Im bardziej Józef czuje 38 się niepewnie, im bardziej doskwiera mu samotność, tym czuje się 39 bardziej klaustrofobicznie, ma wrażenie, że życie toczy się gdzieś</p>	
sp.	<p>40 z boku, a on jest zamknięty w pułapce bez wyjścia. Ten świat ma 41 również cechy przestrzeni onirycznej: jest wizją z koszmaru sennego, 42 miejscami półprzezroczystym obrazem, który zmienia się 43 w zależności od sytuacji. Przestrzeń okazuje się tu wroga wobec 44 bohatera, nadaje więc tym samym klimat powieści; pokazuje, że to, 45 co dzieje się wewnątrz bohatera, ma swoje odbicie w świecie 46 zewnętrznym. Autor przedstawia emocje głównego bohatera przez 47 pryzmat tego, jak wygląda jego otoczenie. Emocje Józefa i miasto, 48 po którym się on porusza, są niemalże tożsame – tak samo 49 zagmatwane, niedostępne. Możemy wysnuć wniosek, że aby w pełni 50 zrozumieć treść książki, musimy potraktować przestrzeń utworu jak 51 osobny organizm, wręcz jak postać. Na tej podstawie można 52 następnie odczytać utwór jako relację między dwoma bohaterami, 53 z których jeden jest wszechobecnym bytem, stale ingerującym 54 w życie drugiego.</p>	jęz.
sp.	<p>55 W „Boskiej Komedii” Dantego główny bohater porusza się 56 w trzech płaszczyznach: piekła, czyśćca i raju. Wędruje w kierunku 57 wertykalnym, oprowadzany kolejno przez przewodników, między 58 innymi przez swoją zmarłą ukochaną. Kreacja przestrzeni w tym</p>	jęz.

59	utworze zależy od tego, gdzie znajduje się główny bohater: piekło	
60	jest przedstawione jako kraina pełna nieszczęśliwych, cierpiących	
61	dusz, które po śmierci zostały ukarane za swoje grzechy, czyściec –	
62	jako wzniesienie przed niebem, gdzieś w Jerozolimie, niebo z kolei –	
63	jako zbiór sfer, na końcu którego znajduje się empireum, czyli	
64	siedziba Boga, mająca kształt białej róży. Bohater w trakcie swojej	
65	drogi przechodzi też przemianę wewnętrzną. Poprzez współczucie	
66	postaciom cierpiącym w piekle i odczuwanie szczęścia po ujrzeniu	
67	Beatrycze nabiera nowych doświadczeń, poznaje siebie i świat	
68	pozaziemski. Można więc powiedzieć, że przestrzenią, co prawda –	
69	nienamacalną, jest też psychika bohatera, w której zachodzi pewna	
70	zmiana. Otoczenie, tak jak w „Procesie”, oddziałuje nie tylko na	
71	bohatera, lecz także na czytelnika. Podczas kolejnych etapów	
72	podróży zaczyna on rozważać, w jaki sposób czyny człowieka	
73	wpływają na jego losy po śmierci. Sens utworu w tym wypadku jest	
74	więc uzależniony głównie od przestrzeni – <u>czytelnik</u> , przechodzący	
75	przez poszczególne etapy wędrówki (porównywalne do siedmiu	
76	warstw Troi Schulza), formułuje swoje przemyślenia, wnioski na	
77	podstawie opisu <u>przestrzeni, w jakiej znajduje się</u> w danej chwili.	jęz.
78	W XIX wieku Gustave <u>Dore</u> , rysownik i grafik podjął się zadania,	ort.
79	jakim było opatrzenie „Boskiej Komedii” ilustracjami. Prace są	
80	czarno-białe, widać na nich mocny <u>modelunek światłocieniowy</u> ,	
81	<u>jednak</u> okazują się niezwykle realistyczne i pełne emocji. <u>Przestrzeń</u>	
sp.	82 <u>tworzą tam głównie ludzie</u> , <u>jednak istnieje zauważalna różnica</u>	jęz.
83	między wyobrażeniem piekła a przedstawieniem nieba. Prace	
84	związane z wędrówką przez „inferno” są o wiele ciemniejsze, pełne	
85	mrocznych krajobrazów: jaskiń, bezdennych jezior, lasów. Postaci,	
86	które znajdują się na tej płaszczyźnie, są udręczone, skręcają się	
87	<u>w dynamicznych pozach</u> , a ich twarze wykrzywają się w grymasie.	
88	W kontraście do tego przedstawienia nieba są jasne, harmonijne,	
89	pełne aniołów wśród chmur. Jedna z ostatnich ilustracji przedstawia	
90	<u>empireum</u> – to miejsce zostało <u>wyobrażone</u> jako rój aniołów	
91	toczących kręgi wśród materii, światła, jakim jest Bóg. Przestrzeń,	
92	<u>wyobrażona tu przez Dore’a</u> , dopełnia to, co opisał Dante: sprawia,	ort. jęz.
93	że słowo pisane wizualizuje się nam <u>w coś bardziej konkretnego</u> .	jęz.
94		

	95	Ciekawym przykładem opisu przestrzeni jest też powieść	
	96	Tadeusza Konwickiego „Mała Apokalipsa”. Główny <u>bohater</u> ma	
	97	dokonać aktu samospalenia, przedtem musi jednak udać się w kilka	
	98	miejsc. <u>Bohater</u> wędruje po Warszawie, odwiedza miejsca znane	jęz.
	99	i nieznane, spotyka po drodze ludzi, którzy mają pomóc mu	
sp.	100	zdecydować, czy ma on popełnić samobójstwo. <u>Moim zdaniem</u>	
	101	przestrzeń w powieści łączy elementy <u>przestrzeni kafkowskiej</u>	
	102	(labirynt miasta, plątanina ulic, korytarzy, budynków)	
	103	z <u>przedstawieniem Dantego</u> (wędrowka przez przestrzeń). Nie	jęz.
	104	wpływa ona na bohatera tak wyraźnie jak w poprzednich utworach,	
sp.	105	jednakże odciska na nim piętno, przez samą cichą obecność. <u>Uptyw</u>	
	106	<u>czasu jest też elementem przestrzeni – okazuje się niewyraźny,</u>	
	107	a ograniczone informacje, które otrzymujemy na temat daty czy	
	108	godziny, dają nam do zrozumienia, że staje się <u>nieistotny, można by</u>	
sp.	109	<u>się wręcz pokusić o stwierdzenie, że uniwersalny.</u> Ustalona jest	
	110	jedynie godzina, w której ma nastąpić akt samospalenia. Przestrzeń	
	111	w utworze stanowi głównie tło wydarzeń, jest ponurym świadkiem	
	112	historii człowieka, który nie wie, jaką drogę wybrać, by postąpić	
	113	właściwie. Autor ustami bohatera mówi nam, że ludzie „spoufalili się	
	114	ze wszechświatem”; zagarnęli jego część, zaczęli w nim egzystować	
sp.	115	nico zbyt odważnie. <u>„Mała Apokalipsa” dystansuje wszechświat,</u>	jęz.
	116	<u>zatem również przestrzeń, od bohatera,</u> a tym samym pokazuje, że	
	117	jest on samotny: zarówno wobec decyzji, którą musi podjąć, jak i	
	118	w codziennym życiu, jako <u>szary obywatel</u> państwa komunistycznego.	
	119	Kreacja przestrzeni zależy w dużej mierze od sposobu	
	120	przedstawienia losów bohatera: od gatunku, typu narracji czy też	
	121	sposobu prowadzenia fabuły. Autor sam musi wybrać odpowiedni	
	122	sposób <u>jej</u> opisanie, aby współgrała ona z dziełem i tworzyła z nim	jęz.
	123	spójną całość – ubogacała je, nadawała mu nowy wymiar.	
		[1063 wyrazy]	

Jeżeli 0 pkt – wskaż powód.							
1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	0	1	Błąd kardynalny.	Brak lektury obowiązkowej.	Nie dotyczy problemu.	Nie jest wypowiedzią argumentacyjną.

Uzasadnienie oceny:

Wypracowanie spełnia formalne warunki polecenia:

- nie zawiera błędu kardynalnego
- znajduje się w nim odwołanie do wskazanego w temacie *Procesu* Franza Kafki oraz dwóch utworów literackich z różnych epok *Boskiej Komedii* Dantego Alighieri oraz *Małej Apokalipsy* Tadeusza Konwickiego)
- w całości dotyczy problemu wskazanego w poleceniu wraz z uwzględnieniem cytatu, który stanowi część tematu
- jest wypowiedzią argumentacyjną.

Komentarz:

Zawarty w temacie pracy cytat z *Wiosny* Brunona Schulza można potraktować jako ilustrację problemu wskazanego w poleceniu, czyli roli kreacji przestrzeni w odczytaniu sensów utworu literackiego. Zdający omówił cytat w drugim akapicie, a w następnym – sformułował tezę, wyciągnąwszy wnioski z przywołania fragmentu Schulzowskiej prozy. Odniesienia do cytatu pojawiają się także przy omawianiu *Procesu* oraz *Boskiej Komedii*.

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0	1	2	3	4	5	6	7	8	Liczba błędów rzeczowych	OGÓŁEM KLİK
										15		

Uzasadnienie oceny:

Zdający:

- wykorzystał znajomość wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej oraz dwóch innych utworów literackich (*Boskiej Komedii* i *Małej Apokalipsy*) – reprezentujących różne epoki literackie – w sposób funkcjonalny
- funkcjonalnie wykorzystał kontekst – odwołanie do grafik G. Doré pogłębiło interpretację *Boskiej Komedii* w odniesieniu do problemu zawartego w temacie
- przedstawił zadowolającą argumentację, świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz kształcenia językowego
- nie popełnił błędów rzeczowych zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów, jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej.

Komentarz dotyczący odniesienia do cytatu zawartego w temacie:

Odwołanie do zawartego w temacie cytatu jest niezbędne dla właściwego omówienia problemu i realizacji polecenia, wpływa zatem na ocenę w kryterium 2. (KLiK) w zakresie jakości argumentacji. Fragment *Wiosny* został pokrótce omówiony w drugim akapicie, bez wnikliwej interpretacji. Można to jednak uznać za zadowolający punkt wyjścia do przedstawienia problemu, co zdający uczynił w akapicie następnym.

Odwołanie do cytatu pojawia się także przy okazji omawiania *Procesu* i *Boskiej Komedii*, są to jednak odniesienia krótkie i niepgłębiające interpretacji. Warto jednak zaznaczyć, że

polecenie nie wymaga od zdających, aby szeroko przywoływać cytaty przy interpretowaniu utworów literackich, można więc docenić fakt, że zdający potrafił w kilku miejscach wypracowania nawiązać do fragmentu *Wiosny*, nawet jeśli nie były to nawiązania wnikliwe.

Na ocenę argumentacji jako zadowalającej wpłynęły nie tylko wspomniana jakość odwołania do cytatu, ale także inne elementy wypracowania. Zdający trafnie przywołał adekwatne wobec zagadnienia utwory, w jego wypowiedzi dominują zdania interpretacyjne, choć w przeważającej mierze potwierdzają one wstępne (wyrażone w trzecim akapicie) określenie problemu.

3a	Struktura wypowiedzi	0	1	2	3
		G F	E C	D B	

Uzasadnienie oceny:

Elementy treściowe wypowiedzi w całości pracy są zorganizowane problemowo – zamiar kompozycyjny jest czytelny: zdający koncentruje się na motywie labiryntu we wszystkich omawianych utworach. Podział wypowiedzi jest poprawny w zakresie struktury akapitów. Jednak w skali ogólnej nie zachowano właściwych proporcji między wstępem (trzy akapity) a zakończeniem (1 akapit). Zakończenie jest ogólnikowe i schematyczne.

3b	Spójność wypowiedzi	Liczba błędów w spójności			
		8	0	1	2

Uzasadnienie oceny:

W pracy pojawiają się zaburzenia w spójności zarówno wewnątrz akapitów (skrót myślowy, zbyt daleko idące uogólnienia – zaznaczono je niebieskim kolorem), jak i pomiędzy akapitami – niejasne przejście do nowego toku rozważań.

3c	Styl wypowiedzi	0	1

Uzasadnienie oceny:

Styl adekwatny do sytuacji komunikacyjnej, jednorodny.

4a	Zakres i poprawność środków językowych	Liczba błędów językowych	0	1	2	3	4	5	6	7	
		10									
			3 3 3 2 2 1 H G F H G H	3 2 1 E F G	3 2 1 D E F	3 2 1 C D E	3 2 1 B C D	3 2 1 A B C	2A	1B	

Uzasadnienie oceny:

Szeroki zakres środków językowych. Składnia i leksyka są zróżnicowane. Zdania są zróżnicowane, występują np. liczne wyliczenia, a także wtrącenia (cztery różne konstrukcje składniowe zaznaczono żółtym kolorem). Leksyka jest bogata (niektóre przykłady zaznaczono zielonym kolorem), pojawiają się terminy nie tylko z zakresu literaturoznawstwa, ale również malarstwa (np. „modelunek światłocieniowy”). Terminologia literaturoznawcza stosowana jest poprawnie.

Uczeń popełnił 10 błędów językowych, co poskutkowało przyznaniem 3 pkt w tym kryterium.

Błędy językowe w wypracowaniu to przede wszystkim błędy stylistyczne (np. nieuzasadnione powtórzenia wyrazów) oraz leksykalne (np. błąd w linijce 103 – wieloznaczność rzeczownika *przedstawienie* powoduje, że połączenie wyrazowe *przedstawienie Dantego* brzmi humorystycznie).

4b	Poprawność ortograficzna	Liczba błędów ortograficznych	0	1	2
		1			

4c	Poprawność interpunkcyjna	Liczba błędów interpunkcyjnych	0	1	2
		0			

Łączna liczba punktów: 27